

Neljännesvuosittain ilmestynvä kulttuurilehti
Julkaisija: Suomi-Israel Yhdistysten Liitto ry

Jedidut

יְדִידוּת

Julkaisija: Suomi-Israel Yhdistysten Liitto ry
Finland-Israel Föreningarnas Förbund rf
PL 247, 00531 Helsinki
www.suomi-israel.fi, liitto@suomi-israel.fi

SSN-L 1235-8290
ISSN 1235-8290 (Painettu)
ISSN 1799-0742 (Verkkojulkaisu)

Vastaava toimittaja: Reino Kurki-Suonio jedidut@suomi-israel.fi
Toimituskunta: Mikael Enckell, Vesa Hirvonen, Juha-Pekka Rissanen,
Sirku Salmela, Mila Westerberg.
Ilmestyy: neljä kertaa vuodessa. Vuosikerta 15 euroa, kestitilaus 12 euroa.
Ilmoitushinnat: 1/1 s. 170 euroa, 1/2 s. 95 euroa, 1/4 s. 55 euroa, 1/8 s. 35 euroa.
Painopaikka: Painomerkki Oy, Helsinki. Taitto: Kirsi Pääskyvuori.

Tuntemattoman taiteilijan seinämaalaus Jerusalemin Jaffa-kadulla kuvaa siellä vasta käyttöön otettua raitioliikennettä, ks. s. 17. Kuva: Wikipedia.

21. vsk, nro 3/2011

Shalom!	3
Sinä päivänä tienristeyksessä – kääntymisen anatomia	4
Taidematka Israeliin	9
Sukkot: koko ihmiskunnan juhla	10
Israel vuonna 5772	11
Yhtä en unohda: Arnošt Lustigia muistelemassa	12
Israelilaista taidetta Hauhon Hovinkartanossa	13
Vauhdikkaat ja haikeat läksiäiset suurlähettiläs Avi Granotille	14
Arvo Salo muistettakoon	15
Ystävyysvierailu Mate Jehudasta Vantaalle	16
Jerusalemmissä kulkee lopultakin raitiovaunu	17
Juna menneisyyteen	18
Israelilainen laulaja sai yllättävää tukea	19
Lauluristeily	19
Ensimmäisen temppelin aikainen arkeologinen kohde paljastettiin yleisölle	20
Konserttikiertue Savossa	21
Arkeologit löysivät 3000 vuotta vanhan asumuksen	22
Seminaaritilaisuus Turussa	22

LIITON RINTAMERKKI

Liiton rintamerkin voi tilata sähköpostiosoitteesta liitto@suomi-israel.fi tai maksamalla liiton tilille 800017-646723 merkin hinnan 4 €. 50-vuotisjuhlamerkin (rajoitettu määrä) hinta on 5 €. Tilillepanoon on merkittävä maksun tarkoitus sekä tilaajan nimi ja osoite. Merkin käyttö ei ole sidottu liittomme jäsenyyteen, vaan sitä voidaan käyttää muutoinkin ystävyyden ja solidaarisuuden osoituksena Israelia kohtaan.

Suomi-Israel yhdistysten liitto ry on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumattomien ystävyysyhdistysten liitto. Tätä linjaa seuraten Jedidut pyrkii lisäämään Israelin maan ja kansan tuntemusta sekä levittämään tietoa Israelin kulttuurista, historiasta ja yhteiskunnasta.

Shalom!

Hyvää syksyn alkua!

Kulunut kesä oli meille menetysten aikaa. Ensimmäkin kunnia-puheenjohtajamme, kirjailija, poliitikko, runoilija, lehtimies **Arvo Salo** (s. 1932) sai iäisyyskutsun heinäkuussa, ja elokuun lopulla vietimme Helsingissä Israelin Suomen-suurlähettiläs **Avi Granotin** läksiäisiä hänen Israeliin paluunsa kynnyksellä.

Katsoin TV:ssä uusintalähetyksenä lähetetyn *Itse asiasa kultuna* -ohjelman haastattelun Arvo Salosta vuodelta 2000. Siinä toimittaja kysyi haastattelun lopulla, mikä saa hänet puolustamaan Israelin näkökulmia Lähi-idän kriisissä. Vastauksessaan Arvo Salo viittasi ennen kaikkea siihen, että pitkittyneessä kriisissä kyseessä on uhrin eli Israelin syyllistäminen ja siitä johtuvat vihollisuudet. Tähän kätkeytyy suuri viisaus. Nimitään juuri tällaiseen johtopäätökseen voidaan tulla, kun muistetaan Israelin valtion syntyä edeltäneet tapahtumat – ei vain 2. maailmansodan kauhuja, vaan myös vuosittainen, juutalaisten kannalta hyvin raskas historia.

Arvo Salon, vasemmistoradikaalin, persoonassa yhdistyivät mielenkiintoisesti sekä vahva solidaarisuusajattelu että mutkaton Israel-ystävyyttä. Muistuttakoon tämä meille, että toiminnassamme on tärkeätä sitoutua erityisesti siihen, mikä on oikeudenmukaista sekä eettisesti ja moraalisesti kannatettavaa. Näin toimien on Suomi-Israel yhdistysten liitto sa-

Juha-Pekka Rissanen ojentaa suurlähettiläs Granotille liiton läksiäislahjan. Kuva: Olavi von Bell.

malla poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton valtioiden välinen ystävyysjärjestö.

Suurlähettiläs Avi Granot ehti tulla lehtemme lukijoille tuksi noin neljä vuotta kestäneen Suomen-kautensa aikana. Muistamme hänet erityisen hyvin vahvasta diplomaattiosaimisesta, ahkeruudesta, innostavuudesta sekä erinomaisista puhujanlahjoistaan. Kun suurlähettiläällä on tämänkaltaisen työkalupakki hallussaan, on oman maan hyväksi tehty työ mitä menestyksellisintä. Uskon Israelin kriisinhallintatoimien tulleen suomalaisille paljon aikaisempaa ymmärrettävämmiksi Avi Granotin työn tuloksena. Samoin ne monet positiiviset asiat, jotka Israelissa muun muassa tieteen, talouden ja kulttuurin alueilla ovat ainutlaatuisia, saivat hänen kauttaan maassamme varsin hyvin julkisuutta.

Suurkiitos siis Avi Granotille, ja paljon menestystä hänelle uusiin tehtäviinsä Israelin ulkoministeriön Afrikka-osaston johtajana Jerusalemissa!

Juha-Pekka Rissanen

Helsinki – Tel Aviv non-stop

Toiviomatkojen omat tilauslennot.

Meno-paluu alk. 450 euroa.

Syksy 2011: **KYSY EDULLISIA JÄÄNNÖSPAIKKOJA!**

Kevät 2012: Lennot sunnuntaisin 12.2.–29.4. (paluu 6.5.)

Reittilentoja Keski-Euroopan kautta päivittäin läpi vuoden.

Annankatu 31-33 C, 00100 HELSINKI. Puhelin (09) 5657170.

Faksi (09) 56571727, helsinki@toiviomatkat.fi, www.toiviomatkat.fi

SINÄ PÄIVÄNÄ TIENRISTEYKSESSÄ

— kääntymisen anatomia

Jussi Hanhivaara

Kirjalija **Franz Kafka** totesi kerran, että jokainen neuvo on lopulta petosta. Lausahdus on tutun kafkamainen, mutta on syytä huomata myös sen sisältämä oivallus. Se, että meidän on jokaisen kyettävä tekemään itseämme koskevat päätökset itsenäisesti ja löytämään oma tiemme.

Jos kopioimme muiden tekemisiä ja lähdemme naapurimme tielle, jää meiltä toteuttamatta sekä omamme että naapurimme tiet. Voimme oppia kaikilta, mutta ratkaisumme ovat lopulta henkilökohtaisia.

Kääntyminen on niin syvällisesti ihmisen olemusta koskeva, ettei sitä kannata tehdä pelkän kehotuksen tai neuvon perusteella. Tarkemmin sanottuna todellinen kääntyminen on mahdollista vain, jos se saa alkunsa omasta tahdosta.

Jokainen kääntyminen on erilainen, henkilökohtainen prosessi. Samalla se on paljon mielenkiintoa ja uteliaisuutta herättävä aihe. Esimerkiksi juutalaisen maailman tapahtumia seuraavat tietävät, että siitä on nykyisen Israelin valtion aikana tullut visainen uskonnollispoliittinen kysymys. Koska kääntyminen vaikuttaa suoraan väestön koostumukseen, on hankala löytää yhteisymmärrystä siitä kuka saa määrätä sen ehdot.

En kuitenkaan aio pohtia kääntymistä sen poliittisten tai demografisten ulottuvuuksien näkökulmasta. Poliittisessa keskustelussa voi helposti käydä niin, että lennokka retoriikka peittää alleen itse asian. Jo tästä syystä erilainen tarkastelutapa tuntuu olevan tarpeen. Lähestymistapaani on toinenkin, hieman raadollisempi syy. En ole mikään asiantuntija tai auktoriteetti juutalaisuutta tai Israelia koskevissa asioissa ja siksi pyrin lähestymään aihetta sisältäpäin.

Ripaus pyhyttä

Juutalaisen kirjallisuuden pidetyimpiä teoksia on espanjalaisen runoilijan, rabbi **Jehuda Halevin** teos *Kasaarit*, jossa hän kuvaa kasaarien keskiaikaisen kansan kääntymistä juutalaisuuteen. Tarinassa kansan kuninkaalle ilmestyy unessa enkeli, joka sanoo hänelle: ”päämääräsi ovat ihailtavia,

mutta tekosi eivät.” Havahduttava uni paljastaa kuninkaalle hänen ristiriitaisuutensa ja saa hänet etsimään apua tilaansa. Vastauksen hän löytää henkilökohtaisesta muutoksesta, kääntymisestä.

Enkelin sanat kertovat selvällä kielellä, mistä kääntymisessä pohjimmitaan on kyse: vääriksi havaitsemiensa tapojen tunnistamisesta ja päätöksestä pyrkiä niistä eroon. Toisin sanoen kulkemisen laadun parantamisesta.

Olemme kaikki vapaita, ainakin normaalioloissa, valitsemaan elämällemme suunnan. Noin kolmetuhatta vuotta sitten teki eräs henkilö juuri näin, valitsi elämälleen uuden suunnan. Tuosta valinnasta muodostui eräs ihmiskunnan historian merkittävimmistä, vaikka sen tekijä ei päätöstä tehdessään itse voinut tätä tietää. Hänestä tuli sen kautta kuningas Daavidin ja samalla messiaanisen suvun kantaäiti. Niin ikään hänestä tuli esikuva ja malli kaikille niille, jotka ovat joskus kääntyneet tai haluavat kääntyä juutalaisuuteen.

Kyseessä on tietysti Ruut.

Ruut oli tuomarien aikaisen Juudean kuningaskunnan naapurikansan, moabilaisten, kuninkaan tytär. Hän meni naimisiin, tai hänet todennäköisemmin naitettiin maahansa nä-

William Blake: Noomi pyytää Ruutia ja Orpaa palaamaan Moabiin (1795). Kuva: Wikimedia.

länhätää paenneen israelilaisperheen pojan kanssa. Tämän perheen kolme miestä kokivat kovan kohtalon Moabin valtakunnassa, sillä he kaikki kuolivat. Tragedian jälkeen Ruutin anoppi Noomi päätti palata kotimaahansa, jolloin hänen kaksi miniäänsä, Ruut ja Orpa, lähtivät seuraamaan häntä.

Matkan varrella Noomi kehottaa miniöitään kääntymään takaisin omiensa pariin. Orpa lähteekin takasin, mutta Ruut torjuu kehotuksen lausumalla Noomille kuolemattomat sanansa:

Minne sinä menet, sinne minäkin menen, ja minne sinä jäät, sinne minäkin jään. Sinun kansasi on minun kansani ja sinun Jumalasi on minun Jumalani.

Missä sinä kuolet, siellä minäkin tahdon kuolla ja sinne minut haudattakoon. Rangaiskoon minua Jumala nyt ja aina, jos muu kuin kuolema erottaa minut sinusta!

Näistä sanoista Noomi huomaa Ruutin sitoumuksen sekä häntä itseään että juutalaista kansaa kohtaan ja myös aistii tässä ripauksen pyhyyttä, kuten tekstiä tulkinneet sanovat.

Siitä olivatko Ruut ja Orpa kääntyneet juutalaisuuteen jo avioituessaan israelilaisten miesten kanssa on erilaisia näkemyksiä. Sen, että Noomi kehotti miniöitäänsä palaamaan moabilaisten perheidensä luo on katsottu tarkoitavan, että Ruut ja Orpa eivät olleet kääntyneet, sillä miksi Noomi olisi pyytänyt heitä hylkäämään juutalaisen uskon. Toisen tulkinnan mukaan he olivat kääntyneet, mutta eivät omasta tahdostaan, sillä heidän avioliittonsa olivat ajan tapojen mukaisesti järjestettyjä. Siksi ainoastaan heidän tuleva käyttäytymisensä osoittaisi, oliko kääntyminen aitoa. Anoppinsa jättävä Orpa näyttää, että hänen kääntymisensä ei ollut aito.

On myös sanottu, että Ruutin anomus saada jatkaa matkaa Noomin kanssa johtui havahtumisesta siihen että jos hän palaisi takaisin entiseen kotiinsa, hän joutuisi lopullisesti erkanemaan niin anopistaan kuin Israelin kansan J-last, ja tämän ymmärryksen perusteella hän valitsi tiensä.

Jotkut nykypäivän lukijat ja tutkijat ovat aivan oikein huomauttaneet, ettei Ruutin kirja kerro kaikkea mitä ehkä haluaisimme tämän naisen tarinasta tietää. Kokiko Ruut sisäisiä ristiriitoja kääntymispäätöksensä vuoksi? Repikö se häntä sisältä vai sopeutuiko hän täydellisesti uuteen elämäänsä? Kaipasiko hän entisiä omaisiaan ja pitikö hän heihin yhteyttä, vai oliko hänen eronsa heistä lopullinen? Pitikö hän yllä moabilaisia perinteitä? Katuiko hän koskaan valintaansa? Tällaisista kysymyksistä Ruutin kirja pysyy vaiti.

Näitä kysymyksiä pohtiessa on hyvä muistaa, että ajat olivat tuolloin omaan aikaamme verrattuna hyvin erilaiset. Nykyisin suuri osa juutalaisuuteen kääntymisistä tapahtuu

diasporassa, ja usein käännynnäiset, kuten minäkin, elävät ja asuvat sen jälkeen edelleen syntymäkulttuureissaan. Ruutin aikana diasporaa ei ollut, mikä tekee nuo kysymykset hänen kohdallaan eri tavalla relevanteiksi kuin tämän päivän kääntyjille.

Kääntyminen itsessään, ihmisen sisäisenä kokemuksena, on pysynyt Ruutin ajoista asti sellaisenaan, minkä vuoksi tämä tarina toimii yhä esimerkkinä tämän päivän kääntyjille.

Alkemistien opastamanako?

Ruutin ratkaisu oli vilpiton ja aito, ja se asetti riman korkealle hänen jälkiään seuraaville. Henkilökohtaiseen havahtumiseen perustuneen valinnan voidaan näin jälkikäteen arvella syntyneen yhtä lailla rationaalisesti kuin intuitiivisesti, sekä järjellä että sydämellä. Ehkäpä samalla myös osin impulsiivisesti, hetken mielijohteesta. Samalla tavoinhan syntyvät meidän kaikkien valinnat, niin pienet kuin suuret. Päätöksiä tehtyämme meidän voi olla vaikea selittää tyhjentävästi edes itsellemme, miksi olemme pohjimmiltamme mihinkin ratkaisuun päätyneet.

Omasta kääntymiskokemuksestani huolimatta minunkin oli etsittävä tätä esitelmää varten apua sieltä missä sitä oli saatavilla. Katsahdin muun muassa sanakirjaan nähdäkseni millaisia synonyymeja se tarjoaa kääntymiselle, ja niitä oli yllättävän paljon. Muutamaan niistä tutustuessamme alamme päästä sisälle kääntymisen syvimpään olemukseen.

Yksi synonyymi on hieman erikoinen termi, *transmogri-fikaatio*. Se viittaa huumorin ja groteskiuden sävyttämään perusteelliseen muutokseen. Tämä sana saa meidät kysymään voiko joku todella muuttua joksikin, miksi hän ei ole syntynyt? Sotiiko tällainen muutos luonnonlakeja vastaan ja meneekö se siksi groteskiuden puolelle? Onko siihen silloin viisainta suhtautua vain huumorilla? Kysymys on avoin vastauksillenne.

Sanakirja tarjoaa synonyymiksi myös *transmutaatiota*, joka viittaa atomin muuttumiseen toisen alkuaineen atomiksi. Tähän pyrkivät aikanaan alkemistit, kun he yrittivät muuttaa lyijyä kullaksi. Sikäli he olivat oikeilla jäljillä, että tämä prosessi on todellakin mahdollista, joskin se on kalleutensa vuoksi kannattamatonta.

Kääntyminen merkitsee myös *permutaatiota* eli luonteen tai ominaislaadun uudelleenmuotoutumista, edistymistä, valikoitumista ja — uskokaa tai älkää — myös valon näkemistä, joka oli synonyymivalikoimasta minun henkilökohtainen suosikkini.

Mukana sanakirjassa oli myös hieman synkän sävyinen synonyymi, *metanoia*, joka merkitsee katumusta tai psy-

koottista romahdusta sekä sitä seuraavaa jälleenrakennusta ja eheytymistä.

Kuriositeettina mainittakoon, että lista kääntymisen vastakohtista oli huomattavasti lyhyempi, sillä niitä oli vain kaksi, joutilaisuus ja samanlaisuus.

Piilevää unta ja havahtumista

Synonyymit paljastavat, että kääntymisessä on kyse radikaalista ja dramaattisesta tapahtumasta, minkä vuoksi on helppo ymmärtää miksi sitä hyödynnetään toistuvasti draaman maailmassa — elokuvissa, näytelmissä, kirjallisuudessa ja runoudessa. Astukaamme siis hetkeksi myös tähän maailmaan, josta voimme niin ikään oppia kääntymisen merkityksestä.

Draamakirjallisuuden klassikkoteoksessa, **Aristoteleen Runousopissa**, ilmenee vanha kreikankielinen sana, *peripetia*. Se merkitsee käännekohtaa eli sitä hetkeä, jolloin tilanne kääntyy vastakkaiseksi. Aristoteles sanoi peripetian olevan voimakkain yksittäinen tekijä draaman juonen rakenteessa.

Tällaisen käännekohdan voi löytää melkein mistä tahansa elokuvasta tai näytelmästä. Yksi tunnetuimmista esimerkeistä on varmasti *Oidipus*, jossa päähenkilö yhtäkkiä tajuaa surmanneensa isänsä ja naineensa äitinsä. Havainto saa hänet niin tolaltaan, että hän puhkaisee silmänsä.

Yhtä lailla käännekohtia löytyy nykydraamasta. Hiljattain satuin katsomaan televisiosta uudelleen elokuvan *Five Easy Pieces* ja panin merkille, kuinka selvä peripetia on tämän elokuvan juonessa. Elokuvan lopussa päähenkilö kääntyy kirjaimellisesti kohti uutta, vaikka se mihin hän päätyy, jätetäänkin tarinassa avoimeksi.

Tunnettu näytelmäkirjailija ja elokuvaohjaaja **David Mamet** sanoo, että suuressa taiteessa päähenkilön on muutettava käsitystään maailmasta joko ulkoisten sattumien tai oman tahdon seurauksena. Sankarin myytteihin perustuvan maailmankuvan täytyy pirstoutua, ja hänen on koettava jonkinasteinen metanoia eli psyykkinen romahdus.

Jos elämä olisi kolmiosainen näytelmä, käännekohta olisi siinä toinen näytös. Ensimmäisen osan lopun ja toisen alun väliin sijoittuvaa välivaihetta Mamet kutsuu ”piilevän unen kaudeksi,” jossa päähenkilön uni tai unelma on vasta puhkeamassa kuorestaan. Sen aikana hänen on ymmärrettävä kutsumuksensa, sillä silloin kun aika kääntymiseen on oikea, on tilaisuuteen tartuttava. Sen siirtäminen eteenpäin tekee siitä moninkerroin vaivalloisempaa, tai

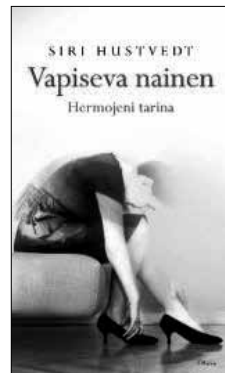
— kuten muinaiset kiinalaiset sanoivat — jos tilaisuutensa jättää käyttämättä, on kohtalona kymmenen vuoden epäonne. Toisaalta, kun muutokseen ryhtyy, ei sitä ole tarpeen kiirehtiä teennäisesti, sillä vanha vaihtuu uuteen pikkuhiljaa, ja kaikki tapahtuu ajallaan kuten luonnon kiertokulussa.

Näytelmät osoittavat usein terävästi, että havahtuminen koskettaa ihmistä syvimmin silloin kun se tapahtuu hänen omien virheidensä kautta. Näin siksi, että virheillään synnyttämiensä tragedioiden kautta ihmiset purkavat itsensä syvälisemmin kuin pelkän onnettomuuden kohdatessa, koska silloin he eivät ole tienneet itse aiheuttaneensa oman putoamisensa. Tällöin havahtumme Sofokleen sanoin huomaamaan:

Vaikka meillä on viisautta, emme ole viisaita; vaikka meillä on hyvää tahtoa, emme tee hyviä tekoja; vaikka meillä on voimaa, on kohtalo voimakkaampi; vaikka meillä on kärsivällisyyttä, vie aika meistä voiton; vaikka paljon arvokkuutta, tekee elämä meistä jonkinlaisella lumouksellaan pilaa.

Samanaiseen myllerrykseen viittasi **Tolstoi** sanoessaan, että ihmisen on käytävä elämänsä keskivaiheilla läpi syvälinen kriisi, jotta hän voisi nähdä maailman uudelleen. Vain näin hän voi havaita eläneensä myyttien alaisuudessa ja välttyä älyllisesti hedelmättömältä loppuelämäältä, kuten Tolstoi asian muotoili. Tolstoi teki oman kriisinsä tunnetuksi *Tunnustuksissaan*, joka päättyy hänen heräämiseensä unesta.

Käännekohtia leimaa siis myös elävässä elämässä, eikä vain taiteessa, psyyken hajoaminen ja turvallisuudentunteen pirstoutuminen. Norjalaissukuinen yhdysvaltalaiskirjailija **Siri Hustvedt** kirjoitti vastikään kirjan, jossa hän perehtyy varsin perusteellisella tavalla itseään vaivaavaan ongelmaan. Kirjassaan *Vapiseva nainen*, *hermojeni tarina* hän kuvaa isänsä kuoleman laukaisemaa hermoromahdusta, henkistä hajoa-

Siri Hustvedt (s. 1955). Kuva: Wikimedia. Hänen kirjansa ”Vapiseva nainen” on ilmestynyt tänä vuonna Otavan kustantamana.

mista eli jonkinlaista metanoiaa. Sen oireena hän alkaa jul-
kisissa puhetilaisuuksissa hallitsemattomasti vapista. Hän
etsii oireelleen diagnoosia lääketieteestä, jossa sitä kutsu-
taan konvertiohäiriöksi.

En lähde perehtymään oireeseen, vaan haluan tuoda
esiin mitä Hustvedt ikävästä vaivastaan ja diagnooseista
huolimatta sanoo. Hän nimittäin toteaa, että meidän kaik-
kien terveys kykenee sietämään jonkin verran hajoamista.
"Jossain vaiheessa hajoamme kaikki, eikä se ole välttämät-
tä huono asia. Hajanainen tila voi tarjota joustavan ja avoi-
men luovuuden, joka on osa terveyttä." Toisin sanoen hän
löytää yleisesti sairautena pidetystä tilasta ihmisen kehityk-
selle myönteisen ulottuvuuden. Hän tunnistaa itse tilansa
ja näkee siinä valoisan puolen. Uhkaavalta kuulostava me-
tanoia ei siis välttämättä olekaan niin huono asia kuin voisi
luulla. Pirstoutuneisuuden tilassa aika on otollinen käänty-
miselle, koska vanhasta luopuminen ja uuden omaksuminen
on silloin helppoa.

Salaiset päämäärät

Kääntymisen edellytyksenä on rohkeus ajatella kuten
Hustvedt ja nähdä todellisuus totutusta poikkeavalla taval-
la. Se edellyttää havatumista ymmärtämään, että kaikes-
sa voi nähdä mahdollisuuden sen sijaan, että pitäisimme
kohtaloamme ja maailmanjärjestystä ennalta määrättyinä.
Kyseessä on siis henkilökohtainen kopernikaaninen vallan-
kumous. Se edellyttää myös, että ihminen toimii havainto-
jensa perusteella ja valitsee oman tiensä.

Juuri tällaista valintaa kuvaa runoilija **Robert Frost** kuu-
luisassa runossaan *The Road Not Taken*. Siinä metsätietä
kulkeva kertoja saapuu risteykseen, jossa tie haarautuu
kahdeksi erilliseksi tieksi. Hänen edessään avautuu valin-
ta. Aluksi kulkija valittaa tilannetta, koska ei tahtoisi joutua
valitsemaan, vaan kulkisi mieluummin molempia teitä ja
"pysyisi silti yhtenä kulkijana". Hän pyörittelee päätöstään
tietäen joutuvansa pian luopumaan toisesta tiestä. Lapsen-
omaisesti hän ajattelee säästävänsä sen johonkin toiseen
kertaan, vaikka samalla jo vaistoa, että tuskin enää kos-
kaan palaa tuohon paikkaan. Kyseessä on siis vain kerran
elämässä tehtävä päätös.

Moni sivusta seuraaja saattaisi ihmetellä miksi päätös
on kulkijalle niin vaikea, sillä eihän valinta näytä erityisen
merkittävältä. Frost on ilmoittanut teiden olevan kutakuinkin
samanlaisia, mutta silti kulkijalle päätös vaikuttaa kohtalon-
omaiselta. Runon painavat sanat löytyvät viimeiseltä riviltä,
jolla kertoja ilmoittaa, että hän valitsi noista kahdesta tiestä
sen vähemmän kuljetun, ja että valinta on muuttanut kaiken.

*Päästä aikojen, aikojen, jossakin
tämän huokaisten kertoa voisin:
Kaksi tietä vei metsän kätköihin,
niistä vähemmän kuljetun valitsin,
ja siksi on kaikki toisin.*

(Robert Frost, suom. Raila Murtola)

Mitä Frost meille runossaan tahtoo sanoa?

Jotkut ovat tulkinneet sitä omaelämäkerralliseksi ja katsovat,
että hän kertoo valinnastaan ryhtyä runoilijaksi. Se tie kun
on muita teitä vähemmän kuljettu. Frostin on myös ajateltu
sanovan, että hänen valintansa oli oikeastaan jo tehty en-
nen kuin hän saapui risteykseen. Että kohtalo oli määrännyt
hänet runoilijaksi, ja että oli vain ajan kysymys koska hänen
oli noustava vastaamaan kutsumukseensa.

Siitä ovatko nuo kaksi polkua loppujen lopuksi edes eri-
laisia on monia mielipiteitä, ja on väitetty, että runoa tulkitaan
väärin kun kulkijan katsotaan valitsevan vähemmän kuljetun
tien. Keskustelu tästä aiheesta voi olla lopulta pelkkää juu-
pas-eipäs väittelyä, ja runoilijan pääteema lieneekin muualla
kuin polkujen vertailussa.

Runon aiheena on kaikille tuttu tilanne. Edessä avautuu
tienhaara, jossa on tehtävä valinta. Metafora nostaa esiin
kysymyksen kohtalon ja vapaan tahdon välisestä erosta.
Kumpi minua lopulta ohjaa? Samalla se sanoo, että emme
päätöksentekohetkellä edes tiedä, mitä olemme valitsemas-
sa, sillä olipa valintamme kumpi tahansa, molemmat tiet ovat
meille yhtä tuntemattomia. Jokainen matka pitää sisällään
kulkijalta salassa pysyviä päämääriä. Elämämme polku siis
rakentuu sekä valinnoistamme että sattumasta.

Mutta tämäkään ei vielä ole runon ydinsanoma. Runon
nimi ei ole, kuten usein luullaan, *The Road Less Travelled*
By, vaan *The Road Not Taken*. Tällä Frost tuntuu osoitta-
van, että ei ole olemassa yhtä ainoaa oikeaa valintaa. On

vain valittu ja valitsematta jäänyt tie, ja valitessamme toisen suljemme pois toisen mahdollisuuden, joka vielä hetki sitten avautui tasaveroisena edessämme. Mitä siis tarkoittaa, että kulkijan valinta on muuttanut kaiken?

Universaalit runot ovat monitahoisia eivätkä tarjoa yksinkertaisia vastauksia. Frost tietää saman, jonka tiesi alussa mainitsemani Franz Kafka. Myöskään Frost ei neuvo, vaan asettaa meidät itse pohtimaan valintojemme merkitystä. Hänen runonsa kertoo, että vaikka emme voi tietää mihin valintamme johtavat, juuri ne tekevät meistä sen keitä me olemme. Runon kulkija kääntyy tielle, jonka hän kaiken pohdinnan jälkeen kokee omakseen. Näin hän etenee elämässään kolmanteen näytökseen, jossa havaitsee kaiken muuttuneen.

Maailman kivijalka

Yksi viime vuosisadan suurimmista hengenelämän filosofeista, **Martin Buber**, kutsui kääntymistä olemusteoksi – tapahtumaksi, jossa ihmisen olemus saa muotonsa ja hänen hautautuneena ollut yhteydenvoimansa herää eloon. Kiinalaisten *I-Chingissä* kääntymisen sanotaan muodostavan ihmisen luonteen rungon, ja juutalaisen mystiikan kirja *Zohar* vertaa kääntymistä elämään itseensä.

Hepreankielessä kääntymistä kuvaa sana *tshuva*, joka syventää käsitystämme kääntymisestä. Se käännetään usein merkitsemään katumusta, mitä se myös tarkoittaa, mutta ei siten kuin tämä usein mielletään vaikkapa protestanttisessa kulttuurissa, jossa siihen yhdistyy synnin käsite. Tällöin ymmärretään, että se tarkoittaisi vain valitettavaa ja välttämättömyyden seurausta heikkouksistamme, eli lankeemuksistamme aiheutuvaa henkistä itseruoskintaa.

Tshuva on kuitenkin kompleksisempi käsite. Se merkitsee pikemminkin ihmisen palaamista itseensä tai, kirjaimellisesti, kääntymistä, vastuun ottamista omista virheistään tai synneistään sekä niiden korjaamista tässä elämässä. Ihmisen on sen mukaan käännettävä oikealle tielle. Juutalaisuudessa tämä tarkoittaa tietä, joka on läsnä Tooran käskyissä.

Yksi *tshuvan* käsitteestä syvällisimmin kirjoittaneita on latvialaissyntyinen **Abraham Kook**, joka toimi Palestiinan päärabbinana ennen nykyisen Israelin valtion luomista. Häntä on kuvattu mystikoksi ja filosofiksi, jopa pyhimykseksi ja hengelliseksi mestariksi. Kirjassaan *The Lights of Penitence* (Katumuksen valot) hän laajentaa käsitystämme *tshuvasta* sanomalla, että katumuksen, kääntymisen, tarkoituksena ei ole katkerointia elämäämme vaan päinvastoin tehdä siitä entistä nautinnollisempaa.

Kook totesi, että *tshuva* sai alkunsa ennen maailman luomista, minkä vuoksi se on maailman perusta, kivijalka

Kiinalainen *I-Ching* (Muutosten kirja) on yksi vanhimpia meille säilyneitä kiinalaisia tekstejä. Kuva: Wikipedia.

Abraham Kook
(1865-1935).

johon kaikki nojaa. Kaikki vallankumouksellisesti vaikuttavat uudelleenjärjestelyt, joiden tarkoituksena on parantaa elämänlaatua, ovat poikkeuksetta katumuksen teitä, hän sanoi. Katumuksen mitta on myös ihmisen sielun vapauden mitta. Niin kauan kuin annamme samojen, vuodesta toiseen muuttumattomien mielipiteittemme tukea vääränlaista käytöstämme, pysymme niiden vankeina. Kookin mukaan meidän ei pidä antaa tapojemme olla johtava ja määräävä tekijä elämässämme. Jokaisen yksilön ja jokaisen yhteiskunnan on aina pyrittävä korjaamaan henkisiä ja käytännöllisistä epäkohtiaan. Epäkohtia on kaikkialla, sillä kukapa ei tekisi virheitä. Sitä paitsi, mistä muualta valo pääsisi paistamaan sisäämme kuin meissä olevista säröistä?

Pelkkä täydelliseen oikeamielisyyteen pyrkiminen vaikeuttaa epäkohtien korjaamista, Kook huomautti. Siksi ihmisen on syytä unohtaa yritykset olla täydellinen, jotta hän voisi kohota todella oikeamielisten tasolle, tai vielä korkeammalle.

Rabbi Kookin mielestä katumus, *tshuva*, on yksi ihmisen terveimmistä tunteista. Kuten Hustvedtin huomio henkisen hajoamisen positiivisesta puolesta, saattaa tämäkin havainto kuulostaa paradoksaaliselta, koska olemme totuneet pitämään sitä vain heikkouksiemme seurauksena. Kook kuitenkin toteaa sen tuottavan suurinta mahdollista luonnollista iloa, sillä sen tehtävänä on eliminoida vahingolliset elementit ihmisen luonteesta.

On selvää, että katumuksen ymmärtäminen näin vaatii hieman ponnistelua nykymaailmassa, jossa kaikki pyrkivät olemaan oikeassa, ja vain aniharva pysähtyy pohtimaan onko hänen näkemyksensä oikeasta oikea. *Tshuva* kuitenkin alkaa nimenomaan pysähtymisestä. Ihmisen on lakattava toimimasta toisena luontonaan pitämiensä pinttyneiden tapojen ja mielipiteitten orjana. Oikea vertaus kääntymiselle voisikin olla katkaisuhoidon tapamme ovat usein niin pakkomielteisiä ja fiksaantuneita, että niistä eroon pääseminen vaatii katkaisuhoidon kaltaista panostusta.

Toinen askel on etsiä itsestään uskoa siihen, ettei näistä tavoista luopuminen aja ihmistä henkiseen tyhjiöön vaan kohti uutta ja entistä ehompaa tietä. Rabbi Kookin mukaan

katumus on pyrkimystä päästä kohti todellista, alkuperäistä vapautta, jossa ei ole minkäänlaista orjuutta. Se vapauttaa ihmisen taakasta, jota hänen aiempi minänsä kantoi, ja sen *primus motorina* on ihmisen tahto nousta korkeammalle tasolle. Se muuttaa häntä niin perusteellisesti, että hänen on syytä muuttaa nimensä, koska hän ei ole enää sama ihminen kuin ennen.

Kääntymisessä yhdistyvät sekä muodollinen, eli ulkoinen, että ihmisen sisäinen prosessi. Olen yrittänyt kuvata mitä tuo sisäinen prosessi pitää sisällään. *Tshuva* – katumus, kääntyminen – on siis henkinen manööveri, jolla ihminen voi parantaa elämänsä laatua. Kaiken edellä kuvatun lisäksi sillä on vielä ominaisuus, jonka Martin Buber nosti päivänvaloon pääteoksessaan *Minä ja Sinä*. Sen viimeisellä rivillä hän kirjoittaa:

Tapahtuma, joka meidän puoleltamme on kääntymistä, on J-lan puolelta pelastamista.

Jussi Hanhivaara on helsinkiläinen toimittaja, joka muutama vuosi sitten kääntyi juutalaisuuteen.

Kirjoitus perustuu Helsingin Suomi-Israel yhdistyksen sarjassa 29.3. pidettyyn esitelämään.

Taidematka Israeliin

Suomi-Israel yhdistysten liitto järjestää Kinneret Toursin kanssa kulttuuripainotteisen matkan Israeliin 3.-10.3.2012. Matkan johtajana on liiton puheenjohtaja *Juha-Pekka Rissanen*.

Matkan ohjelmassa on mm. Jerusalemin, Tel Avivin, Safedin ja Haifan taidekohteita, tutustuminen Beit Alfaan ja Tabghan mosaiikkeihin, Shaar Hagolanin kivikautisiin figureihin sekä Beit Sheanin kreikkalais-roomalaiseen kaupunkiin, tapaaminen Haifan taiteilijoiden kanssa, konsertti Jerusalemissa sekä käynti Golanin kukkuloilla ja Danin luonnonpuistossa.

Tarkemmat tiedot löytyvät verkkosivulta www.kinnerettours.fi/kevat2012/tai/index.htm.

Hintaan 1158 € sisältyvät bussikuljetukset, puolihoito, retket, opastukset ja palvelurahat. Lentohinta Tel Aviin on tämän lisäksi n. 450 €.

Tiedustelut ja ilmoittautuminen: Juha-Pekka Rissanen +358 44 516 6120, juhapekkarissane@hotmail.com.

SUKKOT: KOKO IHMISKUNNAN JUHLA

Reuben Kashani

Sukkot — lehtimajanjuhla — on viimeinen kolmesta pyhiinvaellusjuhlasta. Siihen liittyy seuraava määräys: ”Kootkaa ensimmäisenä päivänä hedelmäpuiden parhaita hedelmiä, palmunlehtiä ja puiden lehteviä oksia sekä pajuja purojen varsilta ja viettäkää iloista juhlaa seitsemän päivän ajan Herran, Jumalanne edessä” (3. Moos. 23:40).

Määräyksessä puhutaan neljästä kasvilajista. Synagogassa tätä käskyä noudatetaan heiluttamalla *lulavia*, kimp-pua, johon on sidottu palmunlehtiä, kolme myrtinoksaa, kaksi pajunoksaa ja sitruuna. Kimp-pua heilutetaan kaikkiin suuntiin, mikä symboloi Jumalan valtaa koko maailmaan.

Toisen temppelin aikana Baabelin vankeudesta palaavat julistivat: ”Menkää vuorille hakemaan oliivipuun, villioliivin, myrtin, palmun ja muiden lehtevien puiden oksia ja tehkää niistä lehtimajoja, niin kuin on säädetty” (Neh. 8:15). Nehemian kirja jatkaa: ”Kaikki lähtivät hakemaan lehtiä, ja he rakensivat niistä kukin lehtimajan talonsa katolle tai pihalle. Lehtimajoja rakennettiin myös Jumalan temppelin esipihoille sekä Vesiportin ja Efraiminportin aukioille.”

Myös Juudean erämaasta löytyneissä Bar Kochban kääroissä mainitaan komentajan käsky, että ihmisille tuli antaa palmunlehtiä, sitruunoita, sitruspuun oksia ja pajunoksia, joita kaikkia kasvoi runsaasti Kuolleenmeren ja Jerikon tienoilla. Tässä ei puhuta oksien heiluttamisesta, ja voi myös olla, että lehtimajojen rakentaminen perustui pakkosiirtolaisuudesta palaavien väärinkäsitykseen määräyksen tarkoituksesta.

Tekstien välillä on joitain eroavuuksia. Oliko lajeja neljä vai viisi? Toisaalta puhutaan eri lajien ”kokoamisesta” ja ”iloisen juhlan viettämisestä”, toisaalta ”lehtimajojen rakentamisesta niin kuin on säädetty”. Varmuudella emme tiedä, miten näitä neljää lajia käytettiin ensimmäisen temppelin aikana. Nehemian kirjassa mainitut kasvit soveltuvat nimenomaan lehtimajojen kattamiseen.

Lulav-seremonia.

Vaikka mistään seremonioista ei puhuta, tiedämme *Mishnasta* (rabbiinisen liikkeen ensimmäinen kirjallinen dokumentti, joka on peräisin noin vuodelta 200, suom. huom.), mikä merkitys palmunlehtien heiluttamisella, pajunoksien lyönneillä ja alttaria ympäröivillä *lulaveilla* oli *hakafotissa* ja sateen rukoilussa. (*Hakafot* on Tooran ilojuhlaan liittyvä rituaali, jossa toorarullia kantaen kierretään seitsemän kierrosta ympäri synagogaa, suom. huom.)

Kirjoitusten tutkijoilla on ollut erilaisia tulkintoja määräyksestä sekä siinä mainittujen lajien merkityksestä. Sukkotia kutsutaan myös sadonkorjuujuh-laksi, sillä se oli maatalouden kannalta tärkeä tapahtuma. Kabbalistit lisäsivät juhlaan myös mystiikan ulottuvuuden liitäen neljään lajiin syviä salaisuuksia ja erityistä pyhyttä.

Sukkotin neljästä lajista on tullut juutalaisen identiteetin symboli, ja niitä näkee kolikoissa, vanhoissa kynttilänjaloissa ja mosaiikeissa. Sitruuna ja palmunlehtiä koristivat myös 200-luvulla rakennettua Duran synagogaa Mesopotamiassa.

Lehtimaja on israelilaisten erämaavaelluksen symboli. Sen hento rakenne korostaa Jumalan varjeluksen tarvetta. Se kuvaa myös kaivattua rauhan aikaa, jolloin jokainen voi pelkäämättä istua oman viiniköynnöksensä ja viikunapuunsa alla — aikaa, josta Aamos profetoi: ”Sinä päivänä minä rakennan jälleen Daavidin sortuneen majan. Minä muuraan umpeen sen halkeamat, korjaan sen luhistumat ja saatan sen entiseen loistonsa.” (Aam. 9:11)

Sukkot merkitsee myös sateitten alkamista Israelissa. Profeetta Sakarja kirjoittaa sukkotista yleismaailmallisena ihmiskunnan yhtenäisyyden juhlanä, jota kaikki kansat viettävät pyhiinvaeltamalla Jerusalemiin ”rukoilemaan Kuningasta, Herraa Sebaotia, ja viettämään lehtimajanjuhlaa” (Sak. 14:16). Profetiaan liittyi myös varoitus: ”Jos jokin kansa ei

tule Jerusalemiin rukoilemaan ... niin se saa turhaan odottaa maahansa sadetta.”

Eräs ei-juutalainen kysyi kerran rabbi Joshua Ben Korhalta: ”Jos meillä on omat juhlamme ja teillä omanne, niin milloin me juhlimme yhdessä?” Rabbi vastasi: ”Päivä, jolloin sade tulee, on ilon päivä Israelille ja kaikille kanhsoille.” Rabbi Hanina Bar-Hama sanoi: ”Sateen päivä on suurempi kuin päivä, jolloin taivas ja maa luotiin.” Ja rabbi Abbahun mukaan sateitten alkamisen päivä on suurempi kuin ylösnousemuksen päivä, koska ylösnousemus on varattu oikeamielisille, mutta sateet tulevat kaikille.

Reuben Kashani on monien suomalaisten tuntema, hiljattain 85 vuotta täyttänyt israelilainen kirjailija, lehtimies ja toimittaja, jonka teoksista on suomennettu muun muassa *Israelin juhlat ja kulttuuriperinne*.

Tänä vuonna lehtimajanjuhlaa vietetään 12.-19. lokakuuta.

Lehtimajan rakenteet voi tilata myös postimyyntistä (www.sukkahsoul.com).

Israel vuonna 5772

Esitelmä- ja keskustelutilaisuuksien sarja syysystä 2011 kevääseen 2012

Helsingin yliopisto, päärakennuksen sali 13, Fabianinkatu 33 (3. krs)

ti 27.9.2011 klo 18.00

Elokuvaohjaajan näkökulma juutalaiseen kulttuuriin

ohjaaja-käsikirjoittaja *Taru Mäkelä*

ti 8.11.2011 klo 18.00

Israel, Lähi-idän ainoa öljytön taloustiikeri

juutalaisen seurakunnan puheenjohtaja
Yaron Nadbornik

ti 29.11.2011 klo 18.00

Juutalainen tapa lukea ja tulkita tekstejä

kauppätieteen maisteri *Michel Grünstein*

ti 17.1.2012 klo 18.00

Näkökulmia elokuvien Israeliin

ohjelmistosuunnittelija *Antti Alanen*

ti 7.2.2012 klo 18.00

Identiteettiongelmia osa 787 eli: Ei minullakaan helppoa ole

toimittaja *Ruben Stiller*

ti 13.3.2012 klo 18.00

Israel juutalaisen koulun opetuksessa

apulaisrehtori *Daniel Weintraub*

ti 24.4.2012 klo 18.00

Israel — sosiaalisen median ja teknologian edelläkävijä

mediatutkija *Lilly Korpiola*

Tilaisuuksiin on vapaa pääsy. Tervetuloa!

Järjestäjänä Helsingin Suomi-Israel Yhdistys ry
(lisätiedot *Anna Muukkonen*, p. 040-760 0446)

YHTÄ EN UNOHDA: ARNOŠT LUSTIGIA MUISTELEMASSA

Nina Saikkonen (vas.) ja Seela Sella Arnošt Lustigia muistelemassa.

Ilahduttavan lukuisa joukko kokoontui toukokuun lopussa Cafe Jugendiin muistelemaan helmikuussa kuollutta tšekiniutalaista kirjailijaa **Arnošt Lustigia**. Saimme kuulla puhetta, laulua ja näimme dokumenttifilmin. Illan emotionaalisesta huipusta vastasi **Seela Sella**, joka luki katkelmia romaanista *Rukous Katarzyna Horowitzille*. Suurelle kirjailijalle ja (pienelle) suurelle miehelle heitettiin kauniit hyvästit.

Suomessa vuonna 2006 vierailut Arnošt Lustig syntyi Prahassa 21.12.1926. Hänet lähetettiin perheineen Theresienstadtin geton kautta Auschwitz-Birkenauhun. Sodan loppumetreillä hän hyppäsi ystävänsä kanssa Dachau keskitysleirille matkaneesta junasta. He pääsivät Prahaan, jossa Lustig osallistui vallankumoustaisteluihin. Vuonna 1970 hän muutti Yhdysvaltoihin ja toimi Washington DC:ssä American Universityn kirjallisuuden professorina 1978–2003.

Arnošt Lustig oli kiteytyneiden rajatilanteiden runoilija. Ratkaiseva hetki, "kun on kysymys henkikullastasi", asettaa henkilöhaamot valintatilanteeseen: toimiako itsekkäästi ja turvata selusta vai uhrautua toisen puolesta, omasta kohdalosta välittämättä? Lustig pohti hyvän ja pahan olemusta,

niiden edellytyksiä ja ilmentymiä ihmisessä. Hän etsi sääliä tappajista ja julmuutta uhreista, valoa pimeästä ja toivoa epätoivosta. Hänen sankarinsa yrittävät epäinhimillisessä ympäristössä (yleensä keskitysleirillä) ylittää itsensä ja olosuhteet, säilyttää ihmisyytensä kuoleman uhallakin. Aina he eivät onnistu pyrkimyksissään, mutta se on toissijaista: heidän teoillaan on autonominen, inhimillinen arvo. Varsinaisten kertomusten alta esiin nousee inhimillisen arvokkuuden tärkeyden ja nöyryyksen tuhoisuuden korostaminen; toivo siitä, ettei kenenkään tarvitsisi joutua valitsemaan tappamisen ja tappamatta jättämisen välillä.

Lustig erosi ratkaisevasti useimmista natsien vainoista selvinneistä kirjailijoista: sodan jälkeen hän onnistui jatkamaan elämäänsä – opiskelemaan, perustamaan perheen ja luomaan uran. **Tadeusz Borowskilta, Primo Leviltä, Paul Celanilta ja Jean Amérylta** tämä ei onnistunut: he päätyivät itsemurhaan. Lustig uskoi, että he katsoivat liian syväälle ihmissieluun eivätkä halunneet enää kokea sitä, minkä näkivät edessään. Jossain vaiheessa hengissä selviämisen ilo muuttui pettymykseksi, syällisyydeksi siitä että oli saanut elää, vaikka niin monen täytyi kuolla. Vastaus siihen, miksi Lustig selviytyi kokemuksistaan ja pystyi jatkamaan elämäänsä, saattaa löytyä hänen kirjoistaan, niiden heijastamasta toivosta ja inhimillisestä arvokkuudesta, joiden merkitystä hän ei koskaan väsynyt korostamaan. Hän kehotti pysymään alati valppaana, ettei yksi ihmisryhmä alkaisi pitää toista ryhmää hyönteisinä, ali-ihminä, joiden tappaminen on helpompi oikeuttaa. Lustigin oma elämä oli hänen tuotantonsa perusta ja hänen teostensa paras mahdollinen suositus. Oli suuri kunnia saada suomentaa hänen kirjojaan ja ehkä, toivottavasti, ottaa jotain opikseen hänen uskomattomasta elämänilostaan.

Like Kustannus on julkaissut suomeksi Lustigin teokset *Rukous Katarzyna Horowitzille* (2006) ja *Pimeydellä ei ole varjoa* (2008).

Nina Saikkonen

ISRAELILAISTA TAIDETTA HAUHON HOVINKARTANOSSA

Leave the light on -taiteilijat Hovinkartanossa.

Einat Amir vaikutui Suomen luonnon yltäkyläisestä vehmaudesta ja vihreydestä.

Kesäkuussa *Hovinkartanon Taidekeskuksessa* vieraili joukko taiteilijoita Israelista. Taiteilijat **Einat Amir, Amili Gelbman, Maayan Hayou** ja **Yaffa Weiner** *And I Couldn't Say*-ryhmästä viettivät suvisen viikon Hauholla työskennellen yhdessä neljän suomalaisen taiteilijan kanssa. Israelin Suomen suurlähetystön sponsoroima vierailu poiki Hovinkartanon Makasiinigalleriassa suomalais-israelilaisen taidenäyttelyn teemalla *Leave the light on*.

And I Couldn't Say-ryhmä on toteuttanut 20 projektia ja taidenäyttelyä maailmanlaajuisesti kuraattorinsa Amili Gelbmanin johdolla. Suomalaiset taiteilijat tämänkesäisessä produktiossa olivat **Pirjo Heino, Hanneli Tarna, Irja Rantala** ja **Moona Metsoila**.

"Oli erikoista pystyä työskentelemään aikaisin aamulla ja myöhään iltaan luonnonvalossa, Suomen kesän valoisuus oli hieno kokemus", ihasteli taiteilija Yaffa Weiner, joka kiinnostui myös suomen kielestä.

Weiner kuvaa öljyvärimaalauksissaan värikylläisiä maisemia. Kuvassa useimmiten näkyy ihmisen läsnäolon vaikutus esimerkiksi rakennettuna ympäristönä, autoina tai heinäpaa-leina, mutta ei itse ihmistä. Koska maailmassa on niin paljon pelkoa ja levottomuutta, hän tahtoo taiteensa henkivän vain rauhaa ja tasapainoa.

Moona Metsoila

Suomenkin juutalaisia hautausmaita dokumentoinut ja muutamissa Suomi-Israel-yhdistyksissämme vieraillut tšekkiläinen **Václav (Fred) Chvátal** on kesän aikana kunnostanut juutalaista hautausmaata Länsi-Tšekissä, ks. YouTube-video <http://www.youtube.com/watch?v=CX1lg-iuKvM>.

VAUHDIKKAAT JA HAIKEAT LÄKSIÄISET SUURLÄHETILÄS AVI GRANOTILLE

Helsingin Tempeliaukion kirkkoon oli 24.8. kokoontunut kirkon täysi väkeä jättämään hyvästejä Suomesta Israeliin palaavalle suurlähettiläs **Avi Granotille**. Hän tuli palvelleeksi Suomessa jo neljä vuotta.

Läksiäiset oli järjestetty konserttina, jonka vierailevana ryhmänä esiintyi **Andalusian Ensemble** Israelista. Ryhmässä soitti viiden hengen joukko ammattilaisia (mm. harmonikka, luuttu ja darbuka-rumpu), ja solisteina lauloivat **Galit Giat** ja **Emil Zrichen**. Ryhmä oli konsertoinut edellisenä iltana Tallinnassa, jossa he esiintyivät osana Tallinnan kulttuuripääkaupunkiohjelmalla. Galit Giat on hepreaksi ja ladinoksi laulava tunnettu israelilaistaitelija. Hänet tunnetaan myös TV- ja teatterinäyttelijänä, flamenco-tanssijana sekä valokuvamallina. Emil Zrichen on runoilija ja laulaja sekä kokoonpanon johtava vokalisti. Ryhmän kotipaikka on Ashdod. Emil Zrichen, jolla on ainutlaatuinen kontratenorin ääni, on yksi Israelin parhaita vokalisteja.

Andalusialaisessa musiikissa ääni ja instrumentit sulautuvat toisiinsa. Andalusian liturgiset laulut syntyivät satoja vuosia sitten aikana, jolloin muslimit ja juutalaiset kirjoittivat sanoja samoihin andalusialaismelodioihin arabiaksi ja hepreaksi. Vuosien kuluessa nämä laulut muodostivat Marokon juutalaisten liturgian ja hepreankielisen musiikin keskeisen osan. Andalusian Ensemble esittää andalusialaismusiikin erilaisia teoksia, jotka edustavat Ala-, Algerian, sha'abi-, flamenco-, ladino- ja maailman musiikkia (ks. <http://www.tallinn2011.ee/762/end-of-summer-israeli-concert?event=2661>).

Konserttia iltajuhlissa edelsi jakso, jossa eri ystävyysjärjestöt käyttivät kiitos- ja tervehdyspuheenvuoroja. Edustettuina olivat Karmel-yhdistys, ICEJ, Keren kajemet le-Israel ja WIZO (Women's International Zionist Organisation).

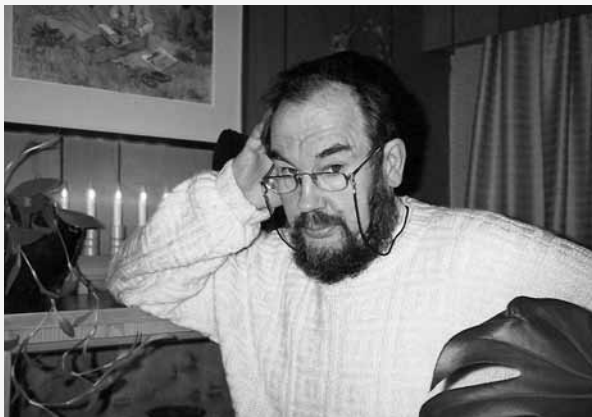
Suurlähettiläs totesi vastauspuheessaan olevansa sanaton kiitostulvan alla. Hän vitsaili, että hänellä voisi olla hyvät mahdollisuudet kerätä paljon ääniä presidentinvaaleissa. Hän sanoi olevansa hyvin kiitollinen Suomen-ajastaan. Hän ajattelee jokaista kohtaamaansa suomalaista suurella lämmöllä, erityisenä ystävänä. Hän totesi myös lupaavansa viranomaisille toimia Suomen suurlähettiläänä Israelissa sinne palattuaan. Hän jatkaa työtään Israelin ulkoministeriössä Jerusalemissa vastuualueenaan Afrikan maat.

Illan päättyessä suuri joukko eri yhteisöjen edustajia ja yksityisiä ihmisiä toi kiirostervehdyksensä suurlähettiläs Granotille, heidän joukossaan myös allekirjoittanut Suomi-Israel Yhdistysten Liiton nimissä. Oman kokemukseni mukaan yhteistyö Avi Granotin kanssa oli välitöntä, lämminhenkistä ja toimeliasta koko hänen toimikautensa ajan.

Juha-Pekka Rissanen

Jyväskylän Suomi-Israel-yhdistys toivottaa kaikki Israel-ystävät tervetulleiksi **25-vuotisjuhlinsa** 13.11.2011. Tarkemmat tiedot juhlasta löytyvät aikanaan verkkosivulta www.suomi-israel.fi/jyvaskyla.

Arvo Salo muistettakoon

Arvo Salo (2.5.1932–9.7.2011) oli Suomi-Israel yhdistysten liittoja edeltäneen Suomi-Israel Yhdistys ry:n puheenjohtaja vuodesta 1982 ja liiton ensimmäinen puheenjohtaja 1984-1987. Liiton kunniapuheenjohtajaksi hänet kutsuttiin 1988.

Suomi-Israel-yhdistystoiminnan suuri sielu, pitkäaikainen puheenjohtaja ja kunniapuheenjohtaja, kirjailija, professori **Arvo Salo** on muistoissamme.

Muistoissamme ovat myös hänen osuvat ja viisaat sanansa, joita hän eri tilanteissa lausui. Minulle jäivät erityisesti mieleen Arvon miettelijät sanat Porthanian kahvilassa muutamia vuosia sitten ollessamme aloittelemassa Helsingin Suomi-Israel Yhdistyksen hallituksen kokousta.

Olin todennut Arvolle, että mielestäni meillä tänä aikana olisi oppimista 60-luvusta. Siihen Arvo, 60-luvun ikoni Suomessa, lausui hyvin yksinkertaisesti, ilman mitään nostalgisointia: "Niin, silloin ihmisillä oli aloitekykyä."

Tätä aloitekykyä tarvitaan 2010-luvullakin. Ei kannata odottaa, että muut tekevät tämän maailman paremmaksi, vaan on itse otettava vastuu. Tätä kai Gandhikin tarkoitti, kun hän sanoi: "Ole sinä se muutos, jonka haluat maailmassa nähdä."

Omat enemmän muistoni Arvosta alkavat 2000-luvun alussa, kun aloitin Helsingin yhdistyksen hallituksen jäsenenä ja sihteerinä. Arvo oli taustavaikuttajana, kun yhdistyksemme alkoi suunnitella ensi talvena jo kymmenettä vuotta jatkuvia Israel-luentojaan.

Runoilijan kielikorvallaan Arvo ratkaisi, että luentosarjamme nimeksi valittiin eri vaihtoehdoista *Israel vuonna*

5763. Nimi osoittautui kestäväksi, jatkossa juutalaista vuosilukua vain kasvatettiin.

Arvon viimeisiä julkisia esiintymisiä yhdistyksessämme oli ensimmäisen luentomme avaus ja puheenjohto Porthaniassa 24.9.2002. Ne hän suoritti tyylikkäällä ministerin ja kirjailijan rutiinillaan sekä suomeksi että ruotsiksi.

Silloin tällöin tapasin Arvon myös Israelin suurlähetystön vastaanotoilla, joille hän saapui Tuulan tukemana ja myöhemmin pyörätuolissa. Muutamia kertoja sain minäkin auttaa Arvoa liikkumisessa, ja pidin sitä suurena ilona ja kunniana.

Arvo eli monilla elämänalueilla, ja hän otti ne kaikki haltuunsa runoilla. Hänen kuuluisin teoksensa, *Lapualaisooppera* vuodelta 1966, on ajaton kutsu väkivallattomuuteen ja anteeksiantoon ihmisten välillä. Kiteytys kuullaan Lyytin suusta:

"Hyvä sana tulee eläväksi lihaksi ja vereksi, mutta paha sana ennustaa kuollutta lihaa ja maahan vuotavaa verta."

Tällaiseen hyvän sanan aloitteellisuuteen Arvon muisto kutsuu meitäkin. Tehdään itse kukin aloite, sanotaan hyviä sanoja toisillemme.

*Vesa Hirvonen
Helsingin Suomi-Israel Yhdistys ry:n puheenjohtaja*

YSTÄVYYSVIERAILU MATE JEHUDASTA VANTAALLE 16.-21.8.2011

Mate Jehuda, Vantaan israelilainen ystävyyskunta Jerusalemin ympäristöstä lähetti 6-henkisen delegaation uuden johtajansa **Moshe Dadonin** johdolla Vantaalle elokuun lopulla (16.-21.8.). Kyseessä oli vastavierailu Vantaalta Mate Jehudaan vuoden 2010 lopulla suuntautuneelle vierailulle. Kunnanjohtajan lisäksi seurueeseen kuuluivat varakunnanjohtaja **Josi Moshe**, kunnanviraston päällikkö **Dorit Ohanna**, kunnan lakimies **Vered Cohen**, kulttuurijohdaja **Gila Aharoni** ja pääinsinööri **Hagit Israel**.

Matkalaiset saivat tutustua mm. joihinkin Vantaan kaupungin päättäjiin, suomalaisiin hallintokäytänteisiin, sivistystoimeen ja kulttuurielämään. Erityisen huomion matkan aikana sai suomalainen koululaitos. Vierailun viimeisenä iltana keskusteltaessa matkan kokemuksista eräässä vantaalaisravintolassa tärkeimmäksi aiheeksi nousi suomalainen peruskouluopetus. Sitä arvioitiin tehokkaaksi, päämäärätietoiseksi ja monipuoliseksi. Israelilaistenkin muistissa on tuoreena muutaman vuoden takaa suomalaisten menestys kansainvälisessä PISA-tutkimuksessa, jossa selvitettiin peruskoululaisten saavuttamia tiedollisia tavoitteita. Israelissa on suuria haasteita erityisesti peruskoulun vastaavien tavoitteiden kanssa. Siellä korostuu paljon Suomea enemmän oppilaiden sosiaalinen elämä. Peruskoulujen opettajat

– varhaiskasvatuksesta puhumattakaan – eivät ole yleensä yliopistotutkinnon suorittaneita, toisin kuin Suomessa.

Vierailun viimeisen illan ruokailu tapahtui israelilaiseen tyyliin hyvin välittömässä ilmapiirissä. Vitsailun ja naurunremakan kanssa ilta vierähti rattoisasti liiankin nopeasti. Aika ajoin illanistujaiset vain keskeytyivät Israelista tulleiden – tai täältä sinne soitettujen – huolestuneiden puhelujen vuoksi. Israelissa turvallisuustilanne näytti jälleen kerran erittäin huolestuttavalta. Egyptin ja Israelin rajalla lähellä Eilatin kaupunkia tapahtuneiden, israelilaisiin kohdistuneiden iskujen sekä Gazasta Israeliin ammuttujen ohjusten ja raketien vuoksi vaikutti siltä, että maa oli taas joutunut puolittaiseen sotatilaan.

Jospa Israelille koittaisi lopulta sellainen aika, jolloin sen ei tarvitsisi elää jatkuvan olemassaolon uhan alla, ase toisessa ja kuokka toisessa kädessä maataan rakentaen. Ennen kuin siihen päästään, on tapahduttava paljon asenne-, kasvat- ja koulutusasioissa alueen kaikkien ihmisten elämässä. Todellinen rauhankasvatus on valtava haaste Israelille ja sen naapureille. Lähinnä naapureiden osalta on kysyttävä, löytyykö heiltä ollenkaan todellista halua edetä rauhanomaisen diplomatian tiellä vai sallivatko he alueiltaan Israeliin kohdistuvat tuhoisat iskut loputtomasti.

Juha-Pekka Rissanen

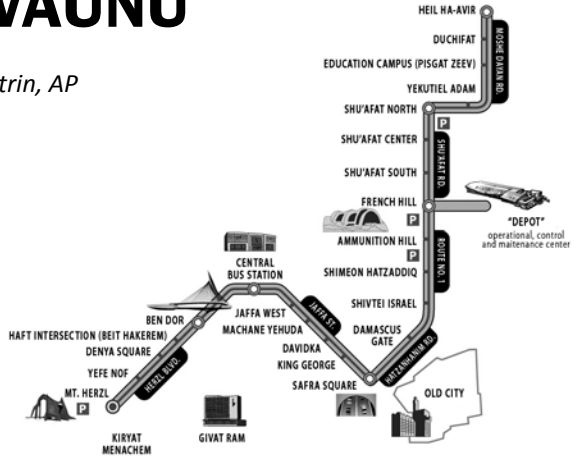

JERUSALEMISSA KULKEE LOPULTAKIN RAITIOVAUNU

Daniel Estrin, AP

Innokkaita matkustajia riitti, kun raitiolinja avattiin elokuussa. Pysyvään käyttöön linja tulee syksyn aikana. Kuva: AFP.

Nyt avattu ensimmäinen raitiolinja kulkee Herzl-vuorelta bussiaseman kautta Vanhankaupungin Damaskon portille ja sieltä edelleen Itä-Jerusalemisä sijaitsevaan Pisgat Ze'eviin.

Vuosien viivyttelyn jälkeen historiallinen kevyt raitieliikenne Jerusalemissa on valmis. Sen mutkikas matka tähän vaiheeseen on onnistunut väistämään muinaiset luut, arkeologiset aarteet, budjetin ylitykset ja poliittiset ristiriidat.

Raitiovaunu on kauan kaivattu uudistus yhdessä maailman vanhimmista kaupungeista. Suunnittelijat ovat halunneet vähentää ruuhkaa Jerusalemin ylikuormitetuilla väylillä sekä tuoda uutta elämää keskikaupungille, joka ei vielääkään ole täysin toipunut kymmenen vuoden takaisista, kauppiat ja ostajat karkoittaneista itsemurhapommituksista.

Asiantuntijat ovat viimeistelleet järjestelmää samalla kun futuristisen näköiset hopeanväriset sähkövaunut ovat liukuneet hiljaa Jerusalemin vanhojen rakennusten ja markkinakojujen ohi koeajoillaan. Jerusalemin monikulttuuriset ja lankulkijat ovat usein pysähtyneet katsomaan raitiovaunun kulkua, niin ortodoksimiehet perinteisissä asuissaan kuin hunnutetut musliminaisetkin.

"Huolimatta kohtaamistamme vaikeuksista tämä pelastaa kaupungin", toteaa **Shmuel Elgrabil**, joka on hallituksen ohjaaman kevytraideliikenteen kehitysryhmän edustaja.

Mutta pyhässä kaupungissa mikään ei ole kovin yksinkertaista.

Palestiinalaisten edustaja sanoo raitiovaunun reitin vahvistavan juutalaisten otetta kaupungin itäosaan. Se nimittäin yhdistää läntisen Jerusalemin Pisgat Ze'eviin, Itä-Jerusalemin suurimpaan juutalaisasutukseen. Monet myös pelkäävät, että vaunuista tulee helppo kohde terroristeille — haavoit-

tuvampi kuin samaa reittiä kulkeneet bussit, jotka aiemmin olivat usein itsemurhapommitusten kohteena.

Esiin tuli myös uskonnollinen ongelma. Kiskojen reitiltä löytyi kaksi ehkä 2000 vuotta vanhaa hautausmaata. Rabbini **David Shmidei** ääriortodoksisesta *Atra Kadisha* -järjestöstä totesi, etteivät papillista Cohen-sukua olevat miehet voisi matkustaa vaunulla, koska joutuisivat kosketuksiin hautojen kanssa.

Niinpä suunnittelijat rakensivat maanpäällisen rakenteen erään hautakamion ympärille. Siinä on betonilaattoja ja molemmin puolin suuret metalliputket. Juutalaisen lain tulkinnan mukaan rakennelma ohjaa hautojen aiheuttaman epäpuhtauden matkustajista pois päin. Tämä operaatio viivästytti projektia melkein puoli vuotta, mutta raiteet muutettiin kiertämään mainitun rakenteen ohi.

Rakentamista edeltävissä tutkimuksissa arkeologit löysivät myös paljon arvokasta eräästä "tämän sukupolven kiinnostavimmista kaivauskohteista". Kaivaukset eivät kuitenkaan ole avoinna yleisölle. Joitakin arvokkaita esineitä pelastettiin, mutta kaivaukset peitettiin paksulla betonikerroksella raitiovaunuja varten, ja löytöpaikka jätettiin tulevien sukupolvien tutkittavaksi.

Syksyllä 2011 raitiovaunun 14 km pitkä reitti on avoin kaikille.

Ynetnews.com 28.3.2011

YouTubeista löytyy useita videoita Jerusalemin uudesta raitiotiestä.

JUNA MENNEISYYTEEN

Jerusalem Postin toimituskunta

Säveltäjä **Steve Reichin** ainutlaatuinen produktio *Different Trains* esitetään Daavidin tornin museon *Kishle*-tilassa.

Esitys on juutalais-ruotsalaisen teatterin produktio, ja se tarjoaa yleisölle mahdollisuuden päästä muutoin suljettuun Daavidin tornin *Kishle*-osastoon. [*Kishle* on turkinkielinen ilmaisu parakkirakennukselle. Rakennus toimi ottomanien aikana poliisiasemana, ja sen kaivauksien yhteydessä on löydetty Herodeksen aikaisia muurin osia, viemärijärjestelmä, muurin osia toiselta vuosisadalta eKr. ja kuningas Hiskian aikainen seinä 700-luvulta eKr.]

Different Trains on kolmiosainen sävellys jousikvartetillemme, ja siinä on mukana myös äänitettyä puhetta. Reich on nykymusiikin minimalisti, ja hänellä on ollut suuri vaikutus nykyiseen taidemusiikkiin. *Different Trains* on ensimmäinen hänen teoksensa, jossa hän onnistui saamaan esille musiikkia puheesta. Hän on myöhemmin kehittänyt tätä ideaansa teoksessa *The Cave and City Life*.

Ruotsalainen *Fleshquartet* esittää Reichin teoksen taustanaan **Ann Wählströmin** lasi-installaatio. Siinä suuret lasipisararat on valaistu erityistehostein, jotka korostavat lasin muotoja ja värejä. Konsertissa kuullaan myös kvartetin uusi sävellys *Tears Apart*, joka heijastaa ja kommentoi Reichin sävellystä *Different Trains*.

"Toivon, että esityksestä tulee elegia," sanoo **Pia Forsgren**, joka on mainitun juutalaisen teatterin johtaja ja on vastuussa konsertin näyttämön suunnittelusta ja esityksen ideoinnista. "Haluan kuvien välittävän kauneutta. Kauniit lasien muodot ovat kuin sieluja tai ihmishahmoja. Kauneus tekee kommunikaatiosta mahdollista, se antaa meidän ilmaista sitä, mihin ei ole sanoja ja antaa meille voimaa."

Esitykset kuuluvat ohjelmaan *Jerusalem Season of Culture*, jossa esitellään kesäisin kaupungin uusia kulttuuriaarteita. "Ohjelman tärkein tavoite on saada aikaan ainutlaatuinen kulttuuridialogi, jonka luo itse kaupunki, sen ainutlaatuinen asema ja kaikki siihen sisältyvä," kertoo **Itay Mautner**, tahtuman taiteellinen johtaja.

Fleshquartet on toiminut yli 25 vuotta ja on tehnyt yhteistyötä lukuisien taiteilijoiden kanssa. Se on ollut mukana useissa esityksissä, muun muassa koreografi **Mats Ekber-**

gin ja Cullberg-baletin produktioissa, **Mikhail Baryshnikovin** sekä Pariisin oopperan esityksissä. Vuonna 2007 yhtye julkaisi levyn *Voices of Eden*.

Jerusalem Post online 26.6. 2011

Steve Reichin (s. 1936) teos *Different Trains* voitti v. 1990 Grammy-palkinnon parhaasta nykyajan klassillisesta sävellyksestä. Sen kolme osaa ovat "Amerikka ennen sotaa", "Eurooppa sodan aikana" ja "Sodan jälkeen". Jokaiseen osaan liittyy junien ääniä ja puhetta junamatkoista. Kesimmäisen osan junamatkat ovat kolmen holokaustista selvinneen matkoja keskitysleireille.

Fleshquartetin *Different Trains* -esityksestä löytyy video nettisivulta <http://www.jsoc.org.il/event/different-trains-steve-reich>.

ISRAELILAINEN LAULAJA SAI YLLÄTTÄVÄÄ TUKEA

Palestiinalainen TV-asema kertoo, että israelilainen laulaja **Bezalel** on löytänyt vastakaikua Tunisiassa Lähi-idän viime kevään tapahtumien johdosta.

Noin kaksi vuotta sitten laulaja Bezalel julkaisi laulunsa *Tunisia*. Siinä on itämainen tunnelma, ja se kertoo tarinan Bezalelin vanhemmista, jotka pakenivat Tunisiasta Israeliin v. 1951. Laulu on ollut suosittu länsimaissa, esimerkiksi Italiassa, Belgiassa, Hollannissa ja Puerto Ricossa.

Nyt laulu on saanut suosiota odottamattomalta taholta. Palestiinan televisio lähetti tarinan Bezalelistä, ja toimittaja **Abu Anas Arkoub** kertoi, että kappale on tullut suosituksi Tunisiassa viime aikojen tapahtumien vuoksi. Hän kertoi myös Bezalelistä, jolla on juuret Tunisiassa, mutta ei maininnut hänen nimeään. "Tämä laulu ei ole palestiinalaista alkuperää, vaikka sen video tehtiin Jaffassa. Laulaja kuuluu Israeliin tukemiin sionisteihin. Tämä on harvinainen tapaus arabimaailmassa."

Bezalel itse kertoo: "Lauluni kehottaa rinnakkaineloon veljemme kanssa. Kasvoin kodissa, jossa ei ollut katkeruutta. Haluan ojentaa käteni rauhan merkeissä ja auttaa osaltani, ettei historia toistaisi itseään."

Bezalel Ravivin *Tunisia*-video kertoo arabimiehen ja juutalaisnaisen kohtaamisesta, ja se on kuunneltavissa YouTubessa (<http://www.youtube.com/watch?v=TU7fnjxHKt8>).

Artikkelissa mainittu Palestiinan television lähetys on myös YouTubessa (http://www.youtube.com/watch?v=4H_XPONk0dY).

Ynetnews.com 16.7.2011

Lauluristeily

Haminan seudun Suomi-Israel yhdistys teki perinteisen heprealaisten laulujen lauluristeilyn Haminaan saaristoon 23. päivänä elokuuta. Lisää kuvia löytyy yhdistyksen kotisivulta www.suomi-israel.fi/hamina.

ENSIMMÄISEN TEMPPELIN AIKAINEN ARKEOLOGINEN KOHDE PALJASTETTIIN YLEISÖLLE

Melanie Lidman

Tutkijat uskovat, että kyseessä on Raamatun mainitsena Vesiportti. Emek Shaveh -aktivistit arvostelevat sitä, että kaivauksissa keskitytään pelkästään Israelin historiaan.

Salomon temppelin ajalta olevan rauniokompleksin löytöjen näyttely paljastettiin Jerusalemin kansallispuistoa ympäröivällä muurilla 14. päivänä kesäkuuta. Näytteille asetetut löydöt on tehty Ofelin muurien kaivauksilla, ja esillä on kuvauksia laajimmista ensimmäisen temppelin aikaisista löydöistä. Alueen uskotaan olevan sama, jota Raamattu kutsuu Vesiportiksi.

Kohteen löysi Heprealaisen yliopiston professori **Eilat Mazar**, ja alueeseen kuuluu rituaalikalpyaltaita, varastohuoneita, vartiotorni sekä kuninkaalle kuuluneita rakennuksia, joista arkeologit löysivät kymmeniä erikokoisia saviruukkuja.

Mazarin mukaan rauniot ovat säilyneet hyvin. Jotkut sisemmistä seinistä ovat jopa viiden metrin korkuisia. Hän kiinnostui alueesta työskennellessään siellä edesmenneen isoisänsä, tohtori **Benjamin Mazarin** kanssa. Isoisä vastasi kuuden päivän sodan jälkeen aloitetuista Temppeleluoren arkeologisista kaivauksista.

"Tulevaisuutemme on siinä, että pystymme rekonstruoidaan menneisyytemme," Jerusalemin pormestari **Nir Barkat** totesi paljastaessaan löydöt yleisölle. "Kaivaukset osoittavat maailmalle, miltä kaupunki on näyttänyt, niin että pystymme

ymmärtämään historian kerroksia. Osa strategiaamme on kunnioittaa Jerusalemiä sen historian kerrosten kautta." Hän lisäsi, että kaikki mahdollinen tehdään, jotta saadaan näkyviin jokainen palanen juutalaista historiaa.

Itse kaivaukset avataan pian yleisölle osana Davidson Centerin arkeologista puutarhaa. Samoin avataan osa suunnitteilla olevaa rituaalikalpyjen kävelykierrosta. Pyhiinvaeltajien piti puhdistautua ennen Temppeleluorelle menoaan, siksi alueella on suuri määrä sekä isokokoisia että pieniä altaita.

Avi Mashiah, muinaisviraston konservointiasiantuntija, joka on valvonut Ofelin muurien kaivauksia, kertoi lisäksi, että jotkin ruukuista ja kivistä olivat löydettyäessä vielä mustuneita ensimmäisen temppelin hävityksen jäljiltä.

Kaivaukset auttavat arkeologeja ymmärtämään paremmin varhaisia rakennusmenetelmiä Jerusalemin jyrkillä rinteillä. Rakentamisen nerokkuutta osoittaa, että kaivauksissa löydetty vartiotorni on edelleen sen tien perusta, joka kiertää Vanhan kaupungin muureja vastapäätä Silwanin kylää.

Mazar uskoo, että alue on sama, josta kerrotaan Salomon temppelin kuvauksessa: "[Ofelin alueella asuvat temppelelvelijät] korjasivat muuria idässä Vesiportin kohdalle,

muurista ulkonevaan torniin saakka" (Neh. 3:26). Porttia kutsuttiin Vesiportiksi luultavasti alueella olevien lukuisten rituaalikalpyltaiden vuoksi.

Kaivausten rahoitukseen osallistunut **Meredith Berkman** kertoi olleensa paikalla ensimmäisen kerran kuusi vuotta sitten, jolloin eräs ystävä tutustutti hänet Mazariin. "Kouluttamattomalle silmälleni paikka näytti pelkältä kivi- ja rojukasalta, mutta Mazar sanoi uskovansa, että siinä olivat kuningas Salomon rakentaman muurin jäännökset. Olin tyrmistynyt niiden surkeasta kunnosta."

Samalla paljastettiin myös varhaisin Jerusalemissa löydetty kirjallinen dokumentti. Mazarin ryhmä löysi parin sentin mittaisen kirjoituksen, joka on peräisin myöhäiseltä pronssikaudelta. Asiantuntijat uskovat, että akkadi-laista nuolenpääkirjoitusta oleva fragmentti on kopio Egyptin kuninkaalle lähetetystä kirjeestä ajalta, jolloin Jerusalemiä vielä kutsuttiin Salemiksi. Fragmentti on nähtävissä pysyvällä paikallaan Davidson Centerissä.

"Kun historia on käsin kosketeltavaa, se on helpompi ymmärtää," Mazar lisäsi. "Monet uskovat Raamatun kertomuksiin, mutta eivät ymmärrä, että niihin liittyviä todisteita voidaan nähdä ja koskettaa."

Joukko *Emek Shaveh* -ryhmän arkeologeja ja järjestöihmisiä totesi, että paikka itsessään ei herätä sellaisia ristiriitaisia tunteita kuin aiempi Daavidin kaupungin arkeologinen puisto, koska tämä alue ei ole keskellä asutusta. (Daavidin kaupunki sijaitsee Silwanin kylän alueella, suom. huom.)

"Olemme kuitenkin sitä mieltä, että on poliittinen teko keskittyä pelkästään paikan israelilaiseen perintöön ja jättää sen monimuotoisuus vaille huomiota," Emek Shavehin johtaja **Yonathan Mizrahi** totesi. "Tämä on osa laajempaa kuvaa. Kaivauksia on tehty näillä paikoilla jo 60- ja 70-luvuilla, ja sen sijaan että osoitettaisiin niiden monikulttuurinen luonne ja se, kuinka useat kulttuurit ovat vaikuttaneet Jerusalemiin, ollaan taas päädytty keskittymään enimmäkseen israelilaiseen perintöön."

Jerusalem Post online 21.6. 2011

[*Emek Shaveh* on palestiinalais-israelilainen osapuolten välisten konfliktien ratkaisuun pyrkivä kansalaisjärjestö.]

Suvi ja Folke Gräsbeckin konserttikiertue Savossa

Pe 28.10. klo 18 konsertti ja sapattiatelia
Särkiniemen srk-kodissa Kuopiossa,
Särkiniementie 20, Kuopio

La 29.10. klo 16 konsertti Nilsin kirkossa

Su 30.10. klo 16 konsertti Karttulan srk-talossa,
Kissakuusentie 14, 72100 Karttula

Ohjelmassa on mm. messiaanisten juutalaisten säveltämää musiikkia, *Sibeliuksen* Beltsassarin pidot sekä israelilaisen säveltäjän *Ron Weidbergin* laulu- ja pianoteos. Lisäksi mukana on myös joitakin klassisia aiheeseen liittyviä lauluja.

Tilaisuuksiin on vapaa pääsy. Ohjelma maksullinen (5 €). Vapaaehtoisen lahjan antaminen Suomi-Israel Yhdistysten Liitolle on myös tilaisuuksissa mahdollista.

ARKEOLOGIT LÖYSIVÄT 3000 VUOTTA VANHAN ASUMUKSEN

Oren Kessler

Haifan lähellä sijaitsevasta arkeologisesta kaivauksesta löytyivät 3000 vuotta vanhan talon rakenteet. Löytö on parhaiten säilynyt koti Israelin kuninkaitten ajalta. Neljän huoneen talossa on mosaiikkeja ja esineitä, jotka viittaavat talon omistajien vaurauteen.

Tel Shikmonan kaivaukset Haifan eteläreunalla sijaitsevalla Shikmonan luonnonsuojelualueella aloitettiin 40 vuotta sitten, mutta vuosien

laiminlyönti peitti alueen roskilla ja mullalla. "Olimme nähneet rakenteet vanhoissa valokuvissa ja olimme pahoillamme, että näin harvinainen löytö katosi näkyvistä laiminlyönnin takia; emme edes olleet varmoja, löytäisimmekö sen uudestaan," kaivausten johtajat tohtorit **Shay Bar** ja **Michael Eisenberg** totesivat lausunnossaan. "Oli itse asiassa ihme, että me onnistuimme löytämään sen ja vielä niin hyvin säilyneenä."

Kaivaukset 1970-luvulla paljastivat ihmisasumusten jäänteitä pronssikaudelta (1700-luvulta eKr.) aina muslimien aikaan asti 600-luvulle jKr. Tutkijat kertovat, että uusi löytö tarjoaa harvinaisen tilaisuuden tutkia Israelin kuninkaitten aikaista arkielämää. He toivovat, että löytö voitaisiin lopulta liittää osaksi yleisölle avointa arkeologista puistoaluetta.

Kuva: Shay Bar/Haifan yliopisto.

Kaivauksessa löytyi myös henkilökohtainen sinetti, jossa on kirjoitusta joko foinikian kielellä tai hepreaksi. Kirjoituksen tulkinnan toivotaan selvittävän, onko kyseessä israelilainen vai foinikialainen asutus. Muut löydöt ovat osoittaneet, että naapureiden, esimerkiksi Kyproksen ja Libanonin kanssa on käyty laajaa kauppaa. Mukana on astioita, joissa on kuljetettu simpukankuoria. Foinikialaiset olivat tunnettuja purp-

puravärjäyksestään, johon niitä käytettiin.

Lisäkaivaukset paljastivat bysantinaikaisia rakennelmia 3.-6. vuosisadalta jKr., mm. mosaiikkilattioita, saviastioita, rahoja, koristeita, aseita ja lasitavaroita. Syvemmistä kerroksista löydettiin lisäksi persialaisaikainen uuni ja saviruukkuja.

Näyttää siltä, että hajanainen asutus kehittyi tiheämmäksi ajan mittaan ja että se oli ajanlaskumme alussa kasvanut menestyväksi linnoituskaupungiksi, joka kävi vilkasta kauppaa.

Jerusalem post online 4.7. 2011

SEMINAARITILAISUUS TURUSSA

Turun seudun Suomi-Israel yhdistys järjestää ajankohtaisen seminaarin **Israelin sotilaspoliittinen asema Lähi-idässä**

Aika: Keskiviikko 5.10. klo 18.00

Paikka: Turun ortodoksisen seurakunnan seurakuntasali, Yliopistonkatu 19 b, Turku (Kauppatorin laidalla, ortodoksisirkon takana vasemmalla puolella)

Alustukset: Kenraalimajuri **Kalervo Sipi**: *Israelin rajanaapurit, uhka Israelille vai toisilleen?*

Toimitusjohtaja **Rony Smolar**: *Israel arabivaltioiden diplomatian kohteena*

Kirjailija **Pekka Sartola**: *Israel ja sen rajanaapurit, kohti rauhaa vai sotaa?*

Toimitusjohtaja **Gideon Bolotowsky**: *Israel kansainvälisen median puristuksessa*

Tilaisuuden puheenjohtajana toimii yhdistyksen toiminnanjohtaja, VTM Mikael Zewi.

Tilaisuuteen on vapaa pääsy. Televisioinnin vuoksi yleisöä pyydetään saapumaan paikalle ajoissa.

ISRAELILAISIA KANSANTANSSEJA

HELSINGISSÄ JA VANTAALLA

Agricolan kirkon liikuntasalissa maanantaisin klo 17-18 alkeisryhmä, ohjaajana *Pirkko Nyqvist* (0400-885959)
klo 18-20 jatkoryhmä, ohjaajana *Viveca Unnerus* (044-5218221).

Kampin palvelukeskuksessa Salomonkatu 21, tiistaisin klo 11-12.30, ohjaajana *Wim van der Kooij* (044-5210225).

Vantaan Jokirannan koululla lauantaisin klo 14-16. Tiedustelut *Kristiina Rämö* (040-526 0646, kristiina.ramo@fimnet.fi), *Tapani Rämö* (040-526 0636, tapani.ramo@helsinki.fi).

JYVÄSKYLÄN Suomi-Israel Yhdistyksen miesten karkeloryhmä kokoontuu kerran kuussa lauantaisin klo 15-17. Yhteyshenkilö: *Juhani Starczewski*, p. 040-757 3537, juhani.starczewski@elisanet.fi.

OULUSSA JA LÄHIYMPÄRISTÖSSÄ

Oulussa ja lähiympäristössä voi tanssia israelilaisia kansantansseja useita kertoja viikossa. Opettajana *Merja Meir*, merja.meir@hotmail.com, p. 044-7698505.

TURUSSA Turun seudun Suomi-Israel Yhdistyksen Rakefet-tanssiryhmä ottaa jatkuvasti mukaan toimintaansa uusia harrastajia. Harjoitukset sunnuntaisin klo 18.30-21.00, os. Brahenkatu 17 B (soita ovikelloa!). Yhteyshenkilö: *Aulikki Laitinen*, p. 040-7690489, aulikkilaitinen@gmail.com.

HEPREAA

HELSINGISSÄ Kalliolan kansalaisopistossa on useita eri tasoisia heprean kursseja, ks. www.kalliola.fi/Kalliolankansalaisopisto/Sivut/Kurssit.aspx. Opettajana *Mila Westerberg*, mila.westerberg@gmail.com, p. 040-7235607.

HELSINGISSÄ kokoontuu **heprean keskustelupiiri** *Ulli Ingraeuksen* kodissa, Arkadiankatu 17 A 7 (p. 09-493550) joka toinen lauantai (parillisina viikkoina) klo 12.30-14. Soita ja varmista kokoontuminen!

OULUN kansalaisopistossa (Kaarretie 14) kokoontuu maanantaisin klo 17.15 muutaman vuoden opiskellut **heprean jatkoryhmä** ja klo 18.50 viime syksynä aloittanut ryhmä, johon myös uudet alkajat voivat tulla. Opettajina *Ulla Keränen* ja *Anja Röpölinen*, anja.ropelinen@luukku.com, p. 050-3767387.

Lisätietoja Israel-ystävyyteen ja Israelin kulttuuriin liittyvästä toiminnasta löytyy liiton verkkosivuilta www.suomi-israel.fi. Täydennyksiä voi sinne lähettää osoitteella portaali@suomi-israel.fi.

Julkaisija/palautusosoite:
Suomi-Israel yhdistysten liitto ry
Finland-Israel Föreningarnas Förbund rf
PL 247, 00531 Helsinki
liitto@suomi-israel.fi
www.suomi-israel.fi

Liittohallitus (2011):
Juha-Pekka Rissanen (pj), Reino Kurki-Suonio (varapj),
Liisa Elo, Suvi Gräsbeck, Birgitta Hisinger,
Marjatta Järvinen, Jouni Karppanen, Juhani Korjula,
Anna Muukkonen, Olli Palo, Juhani Starczewski,
Hannu Taipale.

Jäsenyhdistykset:

**Helsingin Suomi-Israel yhdistys ry –
Föreningen Finland-Israel i Helsingfors rf**
PL 247, 00531 Helsinki
helsinki@suomi-israel.fi
050-346 1084 (pj Vesa Hirvonen)
www.suomi-israel.fi/helsinki

Haminan seudun Suomi-Israel yhdistys ry
Niemenpääntie 37, 49490 Neuvoton
hamina@suomi-israel.fi
050-355 6649 (siht. Jarmo Suntio)
www.suomi-israel.fi/hamina

**Turun seudun Suomi-Israel yhdistys ry –
Åboregionens Finland-Israel Förening rf**
Maariankatu 1 B 64, 20100 Turku
turku@suomi-israel.fi
050-372 6100 (pj Tapio Holvitie)
050-520 1288 (siht. Ritva Kaseva)
www.suomi-israel.fi/turku

Kouvolan seudun Suomi-Israel yhdistys ry
050-538 6680 (siht. Leea Villstedt)
www.suomi-israel.fi/kouvola

**Tampereen Suomi-Israel yhdistys ry –
Föreningen Finland-Israel i Tammerfors rf**
PL 654, 33101 Tampere
tampere@suomi-israel.fi
040-580 6055 (pj Birgitta Hisinger)
www.suomi-israel.fi/tampere

Vantaan Suomi-Israel yhdistys ry
PL 113, 01301 Vantaa
vantaa@suomi-israel.fi
044-348 8735 (pj Liisa Auruksenaho)
www.suomi-israel.fi/vantaa

Kuopion seudun Suomi-Israel yhdistys ry
Samoilijantie 8 B 1, 70200 Kuopio
040-705 3134 (siht. Heikki Juutinen)
www.suomi-israel.fi/kuopio

Jyväskylän Suomi-Israel yhdistys ry
Muurarintie 9 B 8, 40520 Jyväskylä
jyvaskyla@suomi-israel.fi
040-757 3537 (pj Juhani Starczewski)
www.suomi-israel.fi/jyvaskyla

Koillis-Lapin Suomi-Israel yhdistys ry
Eteläkaari 22, 97900 Posio
040-735 7643 (pj Ulla Pätsi)
www.suomi-israel.fi/koillis-lappi

Pohjois-Karjalan Suomi-Israel yhdistys ry
Saavanlammentie 17 A, 81230 Mönni
pohjois-karjala@suomi-israel.fi
050 535 8326 (siht. Pirjo Myller)
www.suomi-israel.fi/pohjois-karjala

Jos haluat liittyä jäseneksi tai muuten tilata Jedidutin, täytä verkkolomake osoitteessa
www.suomi-israel.fi/lomake tai ota yhteys johonkin jäsenyhdistykseen.